Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
RIMVYDO NORKAUS išvada,
pateikta 2025 m. gegužės 22 d.[1]

Byla C-279/24

AY
prieš
Liechtensteinische Landesbank (Österreich) AG

(*Oberster Gerichtshof* (Aukščiausiasis Teismas, Austrija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teismų bendradarbiavimas civilinėse bylose – Reglamentas (EB) Nr. 593/2008 – 3 straipsnio 1 ir 2 dalys – Taikytinos teisės pasirinkimas – 6 straipsnio 1 ir 2 dalys – Taikymo sritis – Verslininko ir kitoje valstybėje narėje gyvenančio vartotojo sudaryta sutartis – Veiklos nukreipimas į vartotojo įprastos gyvenamosios vietos valstybę narę po to, kai buvo sudaryta sutartis, į kurią įtraukta taikytinos teisės pasirinkimo sąlyga – 6 straipsnio 4 dalies a punktas – Netaikymas – Investicinės paslaugos – Direktyva 93/13/EEB – Nesąžiningos sąlygos“

I. Įžanga

1. Šis *Oberster Gerichtshof* (Aukščiausiasis Teismas, Austrija) pagal SESV 267 straipsnį pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės (Roma I)[2] 6 straipsnio ir 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais[3] 3 straipsnio 1 dalies išaiškinimu.

2. Šis prašymas pateiktas nagrinėjant AY, vartotojo, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta yra Italijoje, ir *Liechtensteinische Landesbank (Österreich) AG*, banko, kurio buveinė yra Austrijoje (toliau – bankas), ginčą dėl nuostolių, kuriuos AY patyrė įsigijęs finansinių produktų. Austrijos teismuose AY pareiškė ieškinį dėl šių nuostolių atlyginimo, motyvuodamas tuo, kad bankas jam suteikė neteisingą informaciją ir patarimus. AY teigia, kad bankas savo veiklą nukreipė į Italiją ir kad sutarta taikytinos teisės sąlyga neturėtų būti taikoma, nes Italijos teisė jam yra palankesnė nei Austrijos teisė. Remdamasis Italijos teise jis teigia, kad bankas pažeidė savo ikisutartines pareigas ir pareigą pateikti informaciją. Bankas, priešingai, mano, kad Austrijos teisės pasirinkimas yra

[1] Originalo kalba: prancūzų.

[2] OL L 177, 2008, p. 6.

[3] OL L 95, 1993, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288.

galiojantis. Banko teigimu, visi atlikti sandoriai įvykdyti AY prašymu, jis pasirinko investuoti be konsultacijų. Šios operacijos yra investicijos, kurios buvo tinkamos AY, atsižvelgiant į jo padėtį, todėl bankas negali būti traukiamas atsakomybėn pagal Austrijos teisę.

3. Nagrinėjamoje byloje Teisingumo Teismui suteikiama galimybė plėtoti savo jurisprudenciją vartojimo sutarčių srityje. Konkrečiau kalbant, Teisingumo Teismas pirmą kartą turės spręsti klausimą dėl to, ar, siekiant įgyvendinti vartotojų apsaugos tikslą, tikslinga įpareigoti pakeisti sutarčiai taikytiną nacionalinę teisę dėl veiksmų, kuriuos verslininkas atliko sutarties galiojimo metu, nepaisant to, kad sutarties šalys iš pradžių susitarė dėl konkrečios valstybės narės teisės taikymo. Su teisiniu saugumu susiję veiksniai gali sudaryti kliūtis taip aiškinti Sąjungos teisę, taigi Teisingumo Teismas turės atidžiai suderinti minėtus interesus, nepamiršdamas šalių autonomijos principo, kuris sutarčių teisėje yra labai svarbus.

II. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

1. Reglamentas Nr. 593/2008

4. Reglamento Nr. 593/2008 3 straipsnio „Pasirinkimo laisvė“ 1 ir 2 dalyse nurodyta:

„1. Sutarčiai taikoma šalių pasirinkta teisė. Pasirinkimas turi būti tiksliai išreikštas ar aiškiai parodytas sutarties sąlygomis arba bylos aplinkybėmis. Šalys gali pasirinkti visai sutarčiai ar tik jos daliai taikytiną teisę.

2. Šalys gali bet kuriuo metu susitarti sutarčiai taikyti kitą teisę, nei pagal pirmesnį šalių pasirinkimą pagal šį straipsnį ar kitas šio reglamento nuostatas taikyta teisė. Pakeitimai dėl taikytinos teisės, padaryti po sutarties sudarymo, neturi įtakos formaliam jos galiojimui pagal 11 straipsnį ir negali neigiamai paveikti trečiųjų šalių teisių.“

5. Šio reglamento 6 straipsnio „Vartojimo sutartys“ 1–4 dalyse nustatyta:

„1. Nedarant poveikio 5 ir 7 straipsnių taikymui, sutarčiai, sudarytai tarp fizinio asmens, siekiančio tikslų, kurie gali būti laikomi nesusijusiais su jo darbu ar profesine veikla (vartotojas), ir kito asmens, atliekančio savo darbą arba vykdančio profesinę veiklą, (profesionalas), taikoma vartotojo įprastos gyvenamosios vietos valstybės teisė, jei profesionalas:

a) vykdo komercinę ar profesinę veiklą vartotojo įprastos gyvenamosios vietos valstybėje; arba

b) bet kokiomis priemonėmis kreipia šią veiklą į tą valstybę ar kelias valstybes, tarp kurių yra ta valstybė,

ir ta sutartis patenka į tokios veiklos sritį.

2. Nepaisant 1 dalies, šalys, laikydamosi 3 straipsnio, gali pasirinkti 1 dalies reikalavimams atitinkančiai sutarčiai taikytiną teisę. Vis dėlto toks pasirinkimas negali atimti iš vartotojo apsaugos, kurią jam teikia nuostatos, nuo kurių negalima nukrypti susitarimu pagal teisę, kuri nepasirinkus teisės būtų taikoma 1 dalies pagrindu.

3. Jei 1 dalies a arba b punkto reikalavimai neįvykdyti, vartotojo ir profesionalo sutarčiai taikytina teisė nustatoma pagal 3 ir 4 straipsnius.

4. 1 ir 2 dalys netaikomos:

a) paslaugų teikimo sutartims, kai paslaugos vartotojui turi būti teikiamos tik kitoje valstybėje nei jo įprastos gyvenamosios vietos valstybė;

<…>

d) teisėms ir pareigoms, sudarančioms finansinę priemonę, ir teisėms ir pareigoms, sudarančioms perleidžiamų vertybinių popierių išleidimo, siūlymo visuomenei arba viešo pasiūlymo perimti, taip pat kolektyvinio investavimo subjektų investicinių vienetų pasirašymo ar išpirkimo sąlygas, kiek ši veikla nesudaro finansinių paslaugų teikimo;

<…>“

2. Direktyva 93/13

6. Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Ta sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, yra laikoma nesąžininga, jeigu pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą dėl jos atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai.“

B. Austrijos teisė

7. *Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch* (Austrijos civilinis kodeksas, toliau – ABGB) 879 straipsnio 3 dalyje numatyta:

„Sutarties sąlyga, kuri naudojama bendrosiose sąlygose arba prisijungimo sutartyse ir kuria nenustatoma kuri nors iš šalių pagrindinių pareigų, teisiškai yra niekinė, jei ja padaroma didelė žala sutarties šaliai, atsižvelgiant į visas aplinkybes.“

III. Pagrindinės bylos faktinės aplinkybės, procedūra pagrindinėje byloje ir prejudiciniai klausimai

8. 2013 m. Italijoje gyvenantis AY norėjo atsidaryti vertybinių popierių depozito ir einamąją sąskaitas banke, kurio buveinė yra Austrijoje.

9. Tuo tikslu AY pirmiausia nuvyko į banko skyrių Austrijoje, o tada iš Italijos išsiuntė savo pasirašytą prašymą atidaryti sąskaitą ir banko prašomus dokumentus, susijusius su „kliento profiliu“. Banko bendrosiose sąlygose, kurios jam buvo pateiktos, buvo numatyta, kad visiems šalių teisiniams santykiams taikoma Austrijos teisė.

10. Be to, iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad pasirašydamas sutartį AY pasirinko „sutartinius santykius be konsultacijos“ ir kad vėliau, nors jo kliento profilis buvo kelis kartus atnaujintas, AY visada aiškiai pasirinkdavo tik sandorius be konsultacijos.

11. 2015 m. rugsėjo mėn. ir 2016 m. birželio mėn. AY, naudodamasis banko paslaugomis, įsigijo biržinių skolos vertybinių popierių (toliau – BSVP) ir juos 2016 m. liepos mėn. pelningai pardavė.

12. Po to, 2016 m. spalio mėnesį, AY dalyvavo Padujoje (Italija) vykusiame vienos Italijos investicinės įmonės organizuotame renginyje, kuriame įmonės vadovas pristatė fondą, kurio portfelyje buvo minėti vertybiniai popieriai. Renginyje taip pat dalyvavo banko darbuotojas, kuris pristatė banką susirinkusiems investuotojams.

13. Nuo 2017 m. spalio mėn. iki 2018 m. vasario mėn. AY pats, naudodamasis banko paslaugomis, nusipirko daugiau BSVP. Be to, tą patį 2017 m. spalio mėn. AY, naudodamasis banko paslaugomis, įsigijo fondo, kuris buvo pristatytas renginyje Padujoje, dalių.

14. Galiausiai, manydamas, kad dėl nuo 2017 m. spalio mėn. įsigytų obligacijų ir fondų dalių jis patyrė finansinių nuostolių, AY pareikalavo, kad bankas atlygintų 140 217,10 EUR žalą, taip pat palūkanas, mokesčius ir išlaidas, susijusias su netinkamu konsultavimu ir informavimu.

15. Grįsdamas savo ieškinį AY iš esmės teigė, kad bendrosiose sąlygose esanti taikytinos teisės pasirinkimo sąlyga yra neteisėta, todėl jis gali remtis jo įprastos gyvenamosios vietos šalyje, Italijoje, galiojančių imperatyvių teisės nuostatų, kurios jam palankesnės, apsauga. Iš tiesų remiantis Italijos teisės aktais bankas neįvykdė savo pareigos pateikti informaciją, todėl sutartys dėl aptariamų obligacijų ir fondo dalių įsigijimo yra negaliojančios.

16. Žemesnės instancijos teismai AY ieškinio netenkino. Jie laikėsi nuomonės, kad, atsižvelgiant į šalių sudarytą susitarimą, taikytina teisė yra Austrijos teisė. Be to, atsižvelgiant į tai, kad AY nesinaudojo jokiomis banko paslaugomis Italijoje kaip konsultacijų atsisakęs klientas, nesvarbu, ar tai būtų konsultacijos dėl investavimo, ar kitokie patarimai, buvo taikoma Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 4 dalies a punkte numatyta išimtis, todėl AY negalėjo būti taikomos nuostatos, nuo kurių negalima nukrypti susitarimu pagal įstatymus, kurie būtų buvę taikomi, jei šalys nebūtų pasirinkusios taikytinos teisės, remiantis šio straipsnio 1 ir 2 dalimis.

17. AY pateikė kasacinį skundą *Oberster Gerichtshof* (Aukščiausiasis Teismas), kuris yra prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Šiame teisme AY nurodo, pirma, kad jo reikalavimai yra susiję tik su operacijomis, įvykdytomis po 2016 m. spalio mėn. renginio Italijoje, nes per šį renginį bankas aktyviai skatino su ginču susijusias investicijas Italijoje, taip nukreipdamas savo veiklą į Italijos rinką, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 1 dalies b punktą.

18. Antra, AY pakartojo, kad sutarties sąlyga dėl taikytinos teisės pasirinkimo turėtų būti netaikoma, nes ji yra nesąžininga, kadangi jis, kaip vartotojas, nebuvo informuotas, kad gali reikalauti apsaugos, kuri pagal Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 2 dalį jam suteikiama jo įprastos gyvenamosios vietos valstybės privalomomis nuostatomis.

19. Trečia, AY tvirtina, kad Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 4 dalies a punkte numatyta išimtis šiuo atveju netaikytina, nes bankas turi interneto svetainę anglų kalba, kurioje jis – Italijoje gyvenantis vartotojas – galėjo peržiūrėti visas sąskaitų operacijas, atsispausdinti sąskaitų išrašus ir gauti informaciją, nuomones ir analizes. Iš esmės bankas teikė investicines paslaugas internetu Italijoje, t. y. AY rezidavimo valstybėje, o jo fizinis buvimas Austrijoje nebuvo būtinas.

20. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, AY daro išvadą, kad finansinių paslaugų sutartims, kurias jis sudarė kaip vartotojas dėl nagrinėjamų operacijų, pagal Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 1 dalį taikomi AY palankesni Italijos teisės aktai, todėl šios sutartys yra negaliojančios.

21. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas visų pirma nurodė, kad AY visada veikė kaip vartotojas: tiek užmegzdamas verslo santykius, tiek pateikdamas užsakymus įsigyti nagrinėjamus finansinius produktus. Vis dėlto tuo metu, kai buvo užmegzti verslo santykiai, Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio taikymo sąlygos dar nebuvo įvykdytos, nes bankas dar nevykdė veiklos Italijoje ir nebuvo jos nukreipęs į šią valstybę.

22. Taigi, to teismo nuomone, verslo santykių pradžioje šalys teisėtai pasirinko Austrijos teisę, juolab kad net ir šalims nepasirinkus taikytinos teisės, pagal Reglamento Nr. 593/2008 4 straipsnio 1 dalies b punktą AY ir banko sudarytai sutarčiai, kaip banko paslaugų teikimo sutarčiai, būtų taikoma ta pati teisė.

23. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pirmiausia kyla klausimas, ar Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 1 dalyje numatytų sąlygų įvykdymas jau susiklosčiusių ilgalaikių verslo santykių metu lemia tai, kad šios nuostatos teisinės pasekmės taikomos operacijoms, atliktoms po to, kai buvo įvykdytos šios sąlygos, neatsižvelgiant į tai, kad galiojo šalių užmezgant šiuos santykius padarytas taikytinos teisės pasirinkimas. Iš tiesų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas laikosi nuomonės, kad nėra abejonių, jog po 2016 m. bankas „nukreipė“ savo veiklą į vartotojo gyvenamosios vietos valstybę ir kad paskesni AY pavedimai, remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencija [4], gali būti siejami su šia veikla. Taigi šio reglamento 6 straipsnis iš esmės taikomas nuo to laiko.

24. Antra, darant prielaidą, kad taikytinas Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnis, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar pagrindinėje byloje tenkinamos šio reglamento 6 straipsnio 4 dalies a punkte numatytos išimties taikymo sąlygos. Konkrečiai tas teismas kelia klausimą, ar iš 2019 m. spalio 3 d. Sprendimo *Verein für Konsumenteninformation* (C-272/18, EU:C:2019:827) kildinamas kriterijus, pagal kurį, siekiant nustatyti, ar paslaugos patenka į šios išimties taikymo sritį, reikia patikrinti, ar iš paties paslaugų „pobūdžio“ matyti, kad jos kaip visuma gali būti teikiamos tik už vartotojo įprastos gyvenamosios vietos valstybės ribų, gali būti taikomas nagrinėjamoje byloje. Šiuo atveju minėtas teismas pažymi, kad tai, jog AY galėjo nuotoliniu ryšiu iš Italijos duoti pavedimus nupirkti, prisijungti prie banko interneto svetainės anglų kalba ir joje peržiūrėti savo sąskaitas, būtų argumentai, padedantys paneigti, kad paslaugos teikiamos „tik“ Austrijoje.

25. Trečia, darant prielaidą, kad taikytinas Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnis, bet ne šio reglamento 6 straipsnio 4 dalies a punktas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar taikytinos teisės pasirinkimo sąlyga, dėl kurios susitarta anksčiau nei įvykdytos minėto reglamento 6 straipsnio taikymo sąlygos, įvykdžius šias sąlygas, yra laikytina nesąžininga, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalį, jeigu šioje sąlygoje nėra informacijos apie šio reglamento 6 straipsnio 2 dalyje numatytas teisines pasekmes.

[4] Žr. 2010 m. gruodžio 7 d. Sprendimą *Pammer ir Hotel Alpenhof* (C-585/08 ir C-144/09, EU:C:2010:740, 75 ir paskesni punktai) ir 2013 m. spalio 17 d. Sprendimą *Emrek* (C-218/12, EU:C:2013:666, 32 punktas).

26. Šiomis aplinkybėmis *Oberster Gerichtshof* (Aukščiausiasis Teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar pavedimų nupirkti finansinių produktų, kuriuos valstybėje A (šiuo atveju – Italijoje) gyvenantis vartotojas duoda valstybėje B (šiuo atveju – Austrijoje) įsisteigusiam bankui remdamasis nuolatiniais verslo ryšiais su juo, teisinės pasekmės turi būti vertinamos pagal teisę, kylančią iš reglamento [Nr. 593/2008] dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės 6 straipsnio, kai Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio taikymo sąlygos jau buvo duodant atskirus pavedimus, bet jų dar nebuvo užmezgant verslo ryšius, ir šalys, užmegzdamos tuos ryšius, pagal [šio reglamento] 3 straipsnį pasirinko per visą verslo ryšių trukmės laikotarpį taikyti valstybės B teisę?

Jei į šį klausimą būtų atsakyta teigiamai:

2. Ar taikytina Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 4 dalies a punkte numatyta išimtis, kai kitoje valstybėje narėje įsisteigusiam vartotojui bankas pagal sutartį atidaro sąskaitas ir paskui pagal vartotojo pavedimus jam perka finansinius produktus ir juos įrašo į šias sąskaitas, o vartotojas pavedimus gali duoti (taip pat) nuotoliniu ryšiu?

Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, o į antrąjį – neigiamai:

3. Ar taikytinos teisės pasirinkimas, padarytas prieš Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio taikymo sąlygų atsiradimą, po šių sąlygų atsiradimo laikytinas nesąžiningu, kaip tai suprantama pagal direktyvos [93/13] dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais <…> 3 straipsnio 1 dalį, jeigu [vartotojo] dėmesys nebuvo atkreiptas į [šio reglamento] 6 straipsnio 2 dalies teisines pasekmes?“

IV. Procesas Teisingumo Teisme

27. 2024 m. balandžio 8 d. nutartį dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismo kanceliarija gavo 2024 m. balandžio 22 d.

28. Pagrindinės bylos šalys, Čekijos vyriausybė ir Europos Komisija pateikė rašytines pastabas per Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnyje nustatytą terminą.

29. Per 2025 m. vasario 4 d. bendrąjį susirinkimą Teisingumo Teismas, remdamasis savo Procedūros reglamento 76 straipsnio 2 dalimi, nusprendė nerengti teismo posėdžio.

V. Teisinė analizė

A. Pirminės pastabos

30. Reglamente Nr. 593/2008 pateiktos kolizinės normos, pagal kurias nustatoma sutartinėms prievolėms taikytina valstybių narių teisė. Šio reglamento materialinė taikymo sritis numatyta 1 straipsnyje, pagal kurį minėtas reglamentas teisės kolizijos atvejais taikomas sutartinėms prievolėms civilinėse ir komercinėse bylose. Reglamento Nr. 593/2008 1 straipsnio 2 dalyje išvardytiems klausimams jis netaikomas. Jeigu nagrinėjama sutartinė prievolė patenka į šio reglamento taikymo sritį, taikytina teisė bus nustatoma pagal jame numatytas kolizines normas. Pagal minėto reglamento 3 straipsnį taikomas pasirinkimo laisvės principas, t. y. šalys iš esmės

gali laisvai pasirinkti jų sutarčiai taikytiną teisę. Jeigu nėra aiškiai ar numanomai pasirinkta teisė, taikytina teisė paprastai nustatoma pagal to paties reglamento 4 straipsnį, kuriame numatytos skirtingos sąsajos taisyklės įvairių rūšių sutartims, ir pagal Reglamento Nr. 593/2008 5 ir paskesnius straipsnius, kurie taikomi konkrečioms sutarčių rūšims.

31. Naudodamasis jam suteiktais įgaliojimais vykstant prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikimo procedūrai, nacionalinis teismas padarė keletą išvadų, leidžiančių kvalifikuoti nagrinėjamas sutartines prievoles. Pirmiausia iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad AY yra „vartotojas“ pagal Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 1 dalį, neatsižvelgiant į tai, kad dėl savo profesinės patirties jis labai gerai supranta finansinius sandorius ir kapitalo bei finansų rinkas. Vartotojas ginčijasi su banku, kuris pagal tą pačią nuostatą jam suteikė finansines paslaugas kaip „profesionalas [verslininkas]“. Antra, AY ir banko sutartiniai įsipareigojimai yra „civilinio“ pobūdžio, kaip tai suprantama pagal šio reglamento 1 straipsnio 1 dalį, todėl jie patenka į reglamento taikymo sritį. Galiausiai susiklostė „teisės kolizijos atvejis“, nes bankas remiasi Austrijos teise, dėl kurios šalys iš pradžių susitarė, o AY, siekdamas apginti savo teises, remiasi Italijos teise.

32. Iš visų šių aplinkybių matyti, kad šioje byloje galėtų būti taikomos Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnyje nustatytos kolizijos taisyklės dėl „vartojimo sutarčių“. Jos taip pat yra ginčo pagrindinėje byloje dalykas. Prejudiciniai klausimai, kurie bus nagrinėjami tokia tvarka, kokia jie buvo pateikti, visų pirma susiję su šio reglamento 6 straipsnio 1, 2 ir 4 dalyse nurodytų nuostatų aiškinimu. Tik trečiasis prejudicinis klausimas pateiktas dėl Direktyvos 93/13, kuri yra tiesiogiai susijusi ne su teisės kolizijos taisyklėmis, o veikiau su sutartinių nuostatų turiniu. Jame pabrėžiami svarbūs aspektai, susiję su įvairių Sąjungos teisės aktų tarpusavio santykiu. Savo analizėje paaiškinsiu šių nuostatų teisėkūros tikslą ir jų tarpusavio ryšį.

B. Dėl pirmojo prejudicinio klausimo

33. Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnis taikomas finansinių produktų įsigijimui, kai šių operacijų sudarymo metu buvo įvykdytos šiame straipsnyje numatytos sąlygos, tačiau jos dar nebuvo įvykdytos, kai buvo sudaryta sutartis, kuria grindžiamos šios operacijos.

34. Jei į šį klausimą būtų atsakyta teigiamai, pagal Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 1 dalį šioje byloje būtų taikoma Italijos teisė. Jei atsakymas būtų neigiamas, pagal taikytinos teisės pasirinkimo sąlygą, dėl kurios susitarta pagal reglamento 3 straipsnio 1 dalį, būtų taikoma Austrijos teisė.

1. Dėl taikytinos teisės, dėl kurios susitarta pagal Reglamento Nr. 593/2008 3 straipsnio 1 dalį

35. Atsižvelgiant į tai, kad pirmasis klausimas suformuluotas abstrakčiai, siekiant geriau suprasti su juo susijusius teisinius klausimus, reikia pažymėti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas daro prielaidą, jog Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 1 dalies b punkto sąlygos buvo įvykdytos *vėliau, t. y. po sutarties sudarymo*, dėl to, kad bankas savo profesinę veiklą nukreipė į AY įprastos gyvenamosios vietos valstybę.

36. Kaip matyti iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, nėra pagrindo daryti išvadą, kad bankas *sutarties sudarymo metu* vykdė verslą Italijoje arba kokiu nors būdu vykdė veiklą šioje šalyje. Taigi iš pradžių nebuvo jokio objektyvaus pagrindo abejoti Austrijos teisės taikymu.

37. Iš tiesų 2013 m. AY pasirašytame prašyme atidaryti sąskaitą pastarasis sutiko, kad bendrosios sąlygos, į kurias taip pat įtraukta taikytinos teisės pasirinkimo sąlyga, „bus [jų] esamų ir būsimų verslo ryšių pagrindas“. Taigi iš nedviprasmiškos formuluotės matyti, kad taikytinos teisės pasirinkimo sąlyga, nurodanti Austrijos teisę kaip taikytiną teisę, *turėjo būti taikoma ir būsimiems sandoriams*, sudaromiems remiantis šalių sutartiniais santykiais.

2. Dėl galimybės vėliau pakeisti bendrajai sutarčiai taikytiną teisę pagal Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 1 dalies b punktą

38. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad 2013 m. prasidėjus verslo ryšiams bankas ėmėsi veiksmų, kurie pateisina naują teisinį aplinkybių vertinimą. Konkrečiau kalbant, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teigia, pirma, kad iš 2016 m. spalio mėn. Padujoje vykusiame renginyje banko pristatyto pranešimo matyti, jog jis vykdė aktyvią rinkodarą Italijoje, o tai reiškia, kad, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 1 dalies b punktą, kreipė veiklą į Italijos rinką. Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paaiškina, kad paskesni AY pavedimai taip pat pateko į šios veiklos sritį.

39. Nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, veikdamas savo atsakomybe, turi atlikti faktinių aplinkybių teisinį kvalifikavimą[5], šioje išvadoje tikslinga visų pirma išnagrinėti, ar šis naujas teisinis situacijos vertinimas yra pagrįstas. Tokie veiksmai leidžia išvengti Sąjungos teisės nuostatos, kurios negalima taikyti tokiomis aplinkybėmis, aiškinimo ir jais siekiama šiam teismui pateikti naudingą atsakymą. Taigi pirmiausia trumpai aptarsiu klausimą, ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo išsakytų argumentų pakanka, kad būtų galima daryti išvadą, jog nagrinėjamu atveju tenkinamos Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 1 dalies b punkto taikymo *teisinės sąlygos*, o po to iškelsiu klausimą, ar tokiomis aplinkybėmis gali atsirasti AY siekiamų *teisinių pasekmių*, t. y. pasikeisti taikytina teisė.

a) Dėl formalaus teisinių sąlygų įvykdymo

40. Į pirmąjį klausimą būtų galima atsakyti teigiamai, jei bankas iš tiesų nukreiptų savo profesinę veiklą į šalį, kurioje yra vartotojo įprasta gyvenamoji vieta, kaip teigia prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

41. Tai priklauso nuo minėtos nuostatos aiškinimo, visų pirma nuo to, kaip turėtų būti suprantama sąvoka profesinė veikla, „nukreipta į“ valstybę narę, kurioje yra vartotojo įprasta gyvenamoji vieta. Šiuo klausimu pažymėtina, kad Reglamente Nr. 593/2008 nepateikta šios sąvokos, kurios Teisingumo Teismas dar nėra išaiškinęs, apibrėžtis.

[5] Žr. 2005 m. liepos 21 d. Sprendimą *Coname* (C-231/03, EU:C:2005:487, 10 punktas), 2011 m. kovo 10 d. Sprendimą *Privater Rettungsdienst und Krankentransport Stadler* (C-274/09, EU:C:2011:130, 29 ir 36 punktai) bei 2015 m. gegužės 21 d. Sprendimą *Kansaneläkelaitos* (C-269/14, EU:C:2015:329, 25 punktas).

42. Vis dėlto svarbu pažymėti, kad ši sąvoka yra labai panaši į Reglamento (EB) Nr. 44/2001 [6] 15 straipsnio 1 dalies c punkte, dabar – Reglamento (ES) Nr. 1215/2012 [7] 17 straipsnio 1 dalies c punkte, pateiktą sąvoką. Pagal šią nuostatą teismas, turintis jurisdikciją spręsti bylą, nustatomas remiantis profesinės veiklos, „nukreiptos į“ valstybę narę, kurioje yra vartotojo gyvenamoji vieta, sąvoka. Šiomis aplinkybėmis reikėtų priminti, kad Teisingumo Teismas šią sąvoką išaiškino sprendime sujungtose bylose *Pammer ir Hotel Alpenhof* [8], taigi ši reikšminga jurisprudencija gali būti naudinga.

43. Tai, kad ši nuostata, kaip ir Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 1 dalies b punktas, skirta skirtingų nacionalinių teisės sistemų kolizijoms spręsti, mano nuomone, veikiau rodo, kad reikia atsižvelgti į pagrindinius principus ir kriterijus. Šiame kontekste pažymėtina, kad iš Reglamento Nr. 593/2008 24 konstatuojamosios dalies matyti, jog Sąjungos teisės aktų leidėjas, reikalaudamas, kad kryptingos veiklos sąvoka, kaip vartotojų apsaugos taisyklės taikymo sąlyga, būtų „aiškinama vienodai“, norėjo užtikrinti nuoseklumą su Reglamentu Nr. 44/2001. Taigi šioje išvadoje siūlomas požiūris atitinka aiškią Sąjungos teisės aktų leidėjo valią.

44. Sprendime *Pammer ir Hotel Alpenhof* Teisingumo Teismas nustatė, kad veikla yra „nukreipta“ į vartotojo valstybę tuomet, kai prekybininkas yra pareiškęs apie savo tikslą užmegzti prekybos ryšius su vartotojais iš vienos valstybės narės ar kelių valstybių narių, įskaitant tą, kurios teritorijoje vartotojas turi savo nuolatinę gyvenamąją vietą. Vadinasi, prieš galimą sutarties su šiuo vartotoju sudarymą turėjo būti aplinkybių, rodančių, kad prekybininkas planavo sudaryti prekybos sandorius su vartotojais, turinčiais nuolatinę gyvenamąją vietą kitose valstybėse narėse, įskaitant tą, kurios teritorijoje šis vartotojas turi savo nuolatinę gyvenamąją vietą, ir net buvo pasirengęs sudaryti sutartis su šiais vartotojais [9].

45. Nagrinėjamu atveju neginčijama, kad bankas, atstovaujamas vieno iš jo darbuotojų, dalyvavo renginyje Italijoje, ir jo vienintelis tikslas galėjo būti naujų sutarčių sudarymas arba naujų operacijų atlikimas su jame dalyvavusiais klientais. Taigi pritariu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo vertinimui, kad toks elgesys turi būti aiškinamas taip, kad banko veikla taip pat buvo „nukreipta į“ Italiją, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 1 dalies b punktą, siekiant sudaryti sutartis su vartotojais.

46. Šiuo klausimu reikia atmesti banko argumentą, kad iš esmės dėl profesinės veiklos nukreipimo į vartotojo įprastos gyvenamosios vietos šalį Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 1 dalis taikytina tik tuo atveju, jei yra priežastinis ryšys tarp verslininko veiklos vartotojo gyvenamosios vietos šalyje ir sutarties sudarymo. Iš tiesų Teisingumo Teismas byloje *Emrek* [10], kuri buvo susijusi su lygiavertės nuostatos dėl jurisdikcijos, t. y. Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkto, išaiškinimu, jau yra nusprendęs, kad ja *nereikalaujama, kad būtų priežastinis ryšys* tarp priemonės, naudojamos nukreipti komercinę ar profesinę veiklą į vartotojo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybę narę, t. y. interneto svetainės, ir sutarties su tuo vartotoju sudarymo. Vis dėlto tokio priežastinio ryšio buvimas yra požymis, kad sutartis yra susijusi su tokia veikla [11]. Siekiant „vienodai aiškinti“ Reglamente Nr. 593/2008 ir Reglamente Nr. 44/2001 [12]

[6] 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42).

[7] 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 351, 2012, p. 1).

[8] 2010 m. gruodžio 7 d. Sprendimas *Pammer ir Hotel Alpenhof* (C-585/08 ir C-144/09, EU:C:2010:740).

[9] 2010 m. gruodžio 7 d. Sprendimas *Pammer ir Hotel Alpenhof* (C-585/08 ir C-144/09, EU:C:2010:740, 75 ir 76 punktai).

[10] 2013 m. spalio 17 d. Sprendimas (C-218/12, EU:C:2013:666).

[11] 2013 m. spalio 17 d. Sprendimas (C-218/12, EU:C:2013:666, 32 punktas).

[12] Žr. šios išvados 43 punktą.

pateiktą sąvoką „nukreipta veikla“, toks pat aiškinimas taikomas ir Reglamento Nr. 593/2008 [13] 6 straipsnio 1 dalies b punktui, todėl šiuo atveju nereikalaujama įrodyti priežastinio ryšio tarp banko dalyvavimo 2016 m. spalio mėn. renginyje Padujoje ir AY vertybinių popierių pirkimo po šio renginio. Tai, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nenurodo tokio priežastinio ryšio, savaime nereiškia, kad šio reglamento 6 straipsnio 1 dalis yra netaikytina.

b) Dėl teisinių pasekmių taikymo šioje byloje

47. Įvykdžius Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 1 dalies b punkto taikymo sąlygas, iš esmės turėtų kilti šioje nuostatoje numatytos teisinės pasekmės, t. y. Italijos vartojimo sutarčių srities teisė turėtų būti taikoma šios bylos aplinkybėms. Tai reikštų, kad *sutarties galiojimo metu pasikeičia taikytina teisė*, nepaisant to, kad iš pradžių šalys pasirinko Austrijos teisę pagal minėto reglamento 3 straipsnio 1 dalį.

48. Šiomis aplinkybėmis reikia pažymėti, kad Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 1 dalies tekste aiškiai nenumatyta galimybė pakeisti vartojimo sutarčiai taikytiną teisę, kai šios nuostatos a arba b punktuose nurodytos teisinės sąlygos nebuvo įvykdytos sutartinių santykių pradžioje, bet susiklostė šių santykių eigoje. Minėta nuostata reglamentuojama „klasikinė“ vartojimo sutarčiai taikytinos teisės nustatymo situacija, kai šie reikalavimai yra įvykdyti nuo pat sutartinių santykių pradžios. Atsižvelgiant į ypatingą situacijos, susijusios su aplinkybių pasikeitimu nuolatinių verslo ryšių metu, pobūdį, reikalaujama, kad šio reglamento 3 straipsnio 1 dalies ir 6 straipsnio 1 dalies santykis atitiktų tiek šalių autonomiją pasirenkant taikytiną teisę, tiek vartotojų apsaugą tokiuose santykiuose.

49. Pirmiausia reikia priminti, kad Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 1 dalies b punktu siekiama apsaugoti vartotoją, nes toje nuostatoje numatyta taikyti šalies, kurioje yra vartotojo įprasta gyvenamoji vieta, teisę. Taigi pripažįstama, kad taikoma vartotojui žinoma teisė, o tai yra labai svarbu, nes ne visi vartotojai žino, kad dėl tarpvalstybiniu elementu pasižyminčių sutartinių santykių gali kilti teisės kolizija [14]. Atsižvelgiant į tai, kad vartotojas neturi patirties verslo reikaluose, Sąjungos teisės aktų leidėjo požiūriu, reikia užtikrinti jo apsaugą verslininko atžvilgiu, kaip matyti iš šio reglamento 23 konstatuojamosios dalies. Iš tiesų dėl galimo užsienio valstybės teisės aktų taikymo jis gali netekti apsaugos, kurią suteikia jo įprastinės gyvenamosios vietos valstybės teisinė sistema.

50. Vis dėlto manau, kad vertinimas turėtų būti kitoks, kai vartotojas sutartį sudaro savanoriškai ir gerai žinodamas taikytinos teisės pasirinkimo pasekmes. Tokia išvada yra dar įtikinamesnė, kai vartotojas vyksta į šalį, kurioje įsisteigęs verslininkas, kad ten sudarytų sutartį, ir kai tuo metu verslininkas nevykdo jokios veiklos vartotojo įprastos gyvenamosios vietos šalyje.

51. Pirma, bet koks galimas vartotojo teisės remtis Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 1 dalies b punktu pripažinimas siekiant pakeisti taikytiną teisę, neatsižvelgiant į tai, kad taikytina teisė buvo pasirinkta pagal šio reglamento 3 straipsnio 1 dalį, gerai žinant faktines aplinkybes ir susitarus su savo sutarties partneriu, mano nuomone, sumenkintų sutarčių laisvės ir pasirinkimo laisvės principus, kurie būtent ir yra šio reglamento esmė. Iš tikrųjų, kaip matyti iš minėto reglamento 11 konstatuojamosios dalies, „[š]alių laisvė pasirinkti taikytiną teisę [yra] *vienas*

[13] G.-P. Calliess, *Rome Regulations: Commentary* (Calliess, Gralf-Peter/Moritz Renner, 3-as leidimas, *Kluwer Law International*, Alphen aan den Rijn 2020, 6 straipsnio 54 punktas, p. 190, taip pat mano, kad ši jurisprudencija galioja taikant Reglamentą Nr. 593/2008.

[14] Šiuo klausimu žr. G.-P. Calliess, *Rome Regulations: Commentary* (Calliess, Gralf-Peter/Moritz Renner, 3-as leidimas, *Kluwer Law International*, Alphen aan den Rijn 2020, 6 straipsnio 3 punktas, p. 164.

pagrindinių teisės kolizijos taisyklių, susijusių su sutartinėmis prievolėmis, *elementų*“ (išskirta mano). Teisingumo Teismas tai aiškiai pripažino savo jurisprudencijoje ir taip pat pabrėžė, kad turi būti gerbiama sutarties šalių laisvė pasirinkti jų sutartiniams santykiams taikytiną teisę [15].

52. Vis dėlto taip nebūtų, jei taikytinos teisės pakeitimas priklausytų tik nuo vienos iš dviejų susitariančiųjų šalių valios. Šiomis aplinkybėmis pažymėtina, kad Reglamento Nr. 593/2008 3 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „[*š*]*alys gali* bet kuriuo metu *susitarti* sutarčiai taikyti kitą teisę, nei pagal pirmesnį šalių pasirinkimą pagal šį straipsnį ar kitas <…> reglamento nuostatas taikyta teisė“ (išskirta mano). Taigi vienintelė Sąjungos teisės aktų leidėjo leidžiama galimybė vėliau pakeisti taikytiną teisę yra *bendras sutarimas*, kuriuo AY ir bankas akivaizdžiai nepasinaudojo. Taigi nematau išeities, kaip patenkinti AY prašymą taikyti Italijos teisę, nepakenkiant sutarčių laisvės ir pasirinkimo laisvės principams. Minėta nuostata, kuria įgyvendinami šie principai, netektų prasmės, jei bankas, vienašališkai nukreipdamas savo veiklą į Italiją, galėtų pakeisti taikytinos teisės pasirinkimą. Šiuo klausimu galima teigti, kad taikytinos teisės nekintamumas taip pat prisideda prie vartotojų apsaugos. Iš tiesų dėl vienašališko verslininko veiksmo pasikeitus taikytinai teisei galėtų būti taikoma mažiau vartotoją sauganti teisė, nei ta, dėl kurios šalys susitarė.

53. Antra, kaip jau nurodžiau šioje išvadoje, teisinio saugumo sumetimai taip pat yra nepalankūs norint taikyti Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 1 dalį, nes tai leistų pakeisti taikytiną teisę sutarties galiojimo metu. Kaip matyti iš šio reglamento 16 konstatuojamosios dalies, „[s]iekiant prisidėti prie šio reglamento bendro tikslo – t. y. teisinio tikrumo Europos teisingumo erdvėje – teisės kolizijos taisyklės turėtų būti itin lengvai numatomos“. Tokio numatymo, mano nuomone, trūktų, jei pripažintume sutartiniams santykiams taikytinos teisės pakeitimą dėl vienašališkų vienos iš šios sutarties šalių veiksmų. Šiuo klausimu svarbu priminti, kad su šiuo reglamentu susijusioje savo jurisprudencijoje Teisingumo Teismas ne kartą paminėjo teisinio saugumo reikalavimus ir visų pirma būtinybę užtikrinti teisės numatomumą sutartiniuose santykiuose, susijusiuose su vartotojais [16].

54. Manau, kad *šiam teisėkūros tikslui kiltų rimtas pavojus*, jei būtų pripažinta, kad vėlesnis sutarčiai taikytinos teisės pasikeitimas gali įvykti ne tik nepriklausomai nuo šalių valios, bet ir dėl vieno atsitiktinio įvykio. Mano nuomone, AY argumentas nukreiptas būtent šia linkme, nes jis grindžiamas Padujoje organizuotu renginiu kaip įvykiu, kuris pats savaime gali lemti tokį taikytinos teisės pasikeitimą. Vis dėlto, nors atsižvelgiant į šį įvykį galima teigti, kad bankas nuo to momento savo veiklą nukreipė į Italiją [17], neatrodo, kad tai turėjo įtakos AY ir banko sutartiniams santykiams. Nors AY teigia, kad tą kartą jis sutiko banko darbuotoją, nėra pagrindo manyti, kad galiojanti sutartis buvo pakeista. Taip pat nemanau, kad tas renginys buvo tokio masto, kad įgytų kokią nors teisinę reikšmę, visų pirma vertinant galimą taikytinos teisės pasikeitimą. Pagal prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateiktą informaciją minėtas darbuotojas nepristatė nei fondų, nei kitų finansinių produktų, o tik banką, kuriame dirbo.

55. Priešinga pozicija turėtų rimtų pasekmių teisiniam saugumui. Kiekvieną, net ir patį diskretiškiausią, verslininko elgesį su savo klientais reikėtų išnagrinėti, norint nustatyti, ar dėl jo nepasikeitė ilgalaikiams verslo santykiams taikytina teisė. Taip pat reikėtų nepamiršti, kad galimas taikytinos teisės pasikeitimas, priklausomai nuo atitinkamos teisinės sistemos, turėtų

[15] 2013 m. spalio 17 d. Sprendimą *Unamar* (C-184/12, EU:C:2013:663, 49 punktas).

[16] Žr. 2016 m. spalio 18 d. Sprendimą *Nikiforidis* (C-135/15, EU:C:2016:774, 36 punktas) ir 2023 m. rugsėjo 14 d. Sprendimą *Diamond Resorts Europe ir kt.* (C-632/21, EU:C:2023:671, 75 punktas).

[17] Žr. šios išvados 45 punktą.

didelę įtaką šalių sutartiniams santykiams. Iš tiesų *a posteriori* pakeitus taikytiną teisę, gali būti pakeistas esminis sutarties elementas. Remiantis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teiginiu, kai taikoma Italijos teisė, bankas privalo konsultuoti AY dėl jo investicijų. Vis dėlto tokia konsultacija nebuvo numatyta sudarant sandorį be konsultacijos, dėl kurio šalys susitarė.

56. Taigi negalima atmesti galimybės, kad dėl banko pareigos teikti konsultacijas taip pat reikėtų koreguoti sutartą atlygį. Taigi taikytinai teisei keičiantis *a posteriori*, galima būtų suabejoti esminiu sutarties turiniu (*essentialia negotii*) [18]. Dėl tokio pakeitimo ne tik kiltų daug klausimų, susijusių su sutarties šalių teisėmis ir pareigomis, bet ir kiltų grėsmė pačiam sutarties egzistavimui, jei, kaip aiškina prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, Italijos teisėje būtų numatyta, kad dėl pareigos pateikti informaciją vartotojui nesilaikymo sutartis tampa negaliojančia.

57. Be to, reikia atsižvelgti į tai, kad toks platus aiškinimas, kokį siūlo AY, turėtų įtakos ne tik jo ir banko sudarytai sutarčiai, bet galimai ir daugeliui sutarčių, turinčių tarpvalstybinį ryšį. Bankas, veikiantis visoje Europos vidaus rinkoje [19], galėtų būti atgrasomas nuo tarptautinės veiklos plėtros, kad išvengtų nenuspėjamumo, susijusio su galimo taikytinos teisės pasikeitimo rizika ilgalaikiuose sutartiniuose santykiuose su vartotojais. Toks požiūris galėtų užkirsti kelią jam pasinaudoti vidaus rinkos privalumais, o tai taip pat pakenktų potencialiems klientams, norintiems pasinaudoti finansinėmis paslaugomis [20]. Neaiškumas dėl taikytinos teisės turėtų įtakos tinkamam vidaus rinkos ir kitų susijusių integracijos sričių, pavyzdžiui, Reglamento Nr. 593/2008 1 ir 6 konstatuojamosiose dalyse nurodytos laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės, veikimui. Taigi akivaizdu, kad dėl šio reglamento 6 straipsnio 1 dalies taikymo tokioms kaip šioje byloje susiklosčiusioms aplinkybėms kiltų rimtų problemų teisinio saugumo požiūriu.

c) Tarpinė išvada

58. Dėl ankstesniuose šios išvados punktuose išdėstytų priežasčių manau, kad nereikėtų plačiai aiškinti Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 1 dalies, nes pagal šią nuostatą neleidžiama *a posteriori* pakeisti sutarčiai taikytinos teisės tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė šioje byloje. Pirmenybė turi būti teikiama taikytinai teisei, dėl kurios susitariančiosios šalys susitarė pagal to reglamento 3 straipsnio 1 dalį.

3. Atskirų finansinių sandorių vertinimas

59. Galima būtų kalbėti apie kitokį rezultatą, jei įvairūs pavedimai, pateikti po to, kai buvo įvykdytos Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 1 dalies taikymo sąlygos, būtų laikomi *savarankiškomis sutartimis*. Tas pats galiotų, jei šiais pavedimais *būtų pakeista galiojanti* vartotojo ir banko *sutartis* taip, kad šis pakeitimas reikštų ne paprastą šios sutarties atnaujinimą ar pritaikymą, o naujų teisinių santykių tarp šių sutarties šalių sukūrimą.

[18] Sutartinių santykių esmę sudaro, viena vertus, teiktinos paslaugos ar prekės, kita vertus, kaina bei atlygis (žr. generalinio advokato N. Wahl išvados byloje *Andriciuc ir kt.*, C-186/16, EU:C:2017:313, 34 punktą).

[19] Tai vidaus rinkos ir jos pagrindinių laisvių, visų pirma laisvės teikti paslaugas, klausimas, kuris yra svarbus šioje byloje. Europos ekonominės erdvės (EEE) susitarimu vidaus rinka Sąjungos teritorijoje išplečiama į Europos laisvosios prekybos asociacijos (ELPA) valstybes, įskaitant Lichtenšteiną (žr. 2010 m. spalio 28 d. Sprendimo *Établissements Rimbaud*, C-72/09, EU:C:2010:645, 20 punktą).

[20] G. Cordero-Moss, „The impact of ES law on Norwegian private international law“, *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*, 66 t., Nr. 4 (2020), p. 34, pabrėžia teisės pasirinkimo šiuolaikiniame pasaulyje būtinybę. Autoriaus nuomone, susitariančiųjų šalių teisių ir pareigų nenuspėjamumas gali turėti atgrasomąjį poveikį ir blogiausiu atveju apriboti ekonominės veiklos vykdytojų, norinčių prekiauti ar investuoti vidaus rinkoje, tarptautinę veiklą.

60. Šiuo klausimu reikia priminti, kad byloje *Nikiforidis* priimtame sprendime Teisingumo Teismas konstatavo, jog įsigaliojus Reglamentui Nr. 593/2008, šis reglamentas taikomas iki jo įsigaliojimo sudarytai sutarčiai tik tuo atveju, jei ši sutartis pasikeitė taip, kad laikytina, jog buvo sudaryta nauja sutartis [21]. Taikant pagrindinę idėją, kuria grindžiama ši jurisprudencija, reikėtų išnagrinėti, ar laikui bėgant AY atliktus atskirus finansinius sandorius galima teisiškai atskirti nuo pradinės AY ir banko sudarytos sutarties, arba ar jie reiškia, kad ši sutartis keičiama iš esmės. Vis dėlto tam tikri aspektai rodo, kad taip nėra.

61. Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad pasirašydami sutartį dėl vertybinių popierių depozito ir einamosios sąskaitos atidarymo AY ir bankas užmezgė *neterminuotus sutartinius santykius*. Ši sutartis yra tam tikra „bendroji sutartis“, nes *ja buvo grindžiami visi vėlesni* AY *pateikti finansinių produktų pirkimo ir pardavimo pavedimai*. Atsižvelgiant į tai, kad AY pasirinko „sutartinius santykius be konsultacijos“, bankas veikė, paprasčiau tariant, kaip tarpininkas (agentas), t. y. jis pirko atitinkamus finansinius produktus pagal AY nurodymus ir AY vardu.

62. Taigi visi AY pateikti ir banko įvykdyti pavedimai yra šios bendrosios sutarties dalis, neatsižvelgiant į jų pateikimo datą. Taip pat nėra jokių duomenų, kad AY ir banko sutartiniai santykiai pasikeitė po to, kai bankas, pasak prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo, pradėjo „kreipti“ savo veiklą į Italiją. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti, ar 2013 m. tarp AY ir banko prasidėję sutartiniai santykiai pasikeitė, o jei taip, tai kokia apimtimi, ir ar jie pasikeitė tiek, kad tai lėmė ne paprastą šios sutarties atnaujinimą ar pritaikymą, o naujų teisinių santykių tarp šių sutarties šalių sukūrimą. Atsižvelgiant į tai, kad nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nenurodyta priešingai, nagrinėjant šią bylą reikia daryti prielaidą, kad sutartiniai santykiai iš esmės nepasikeitė.

4. Atsakymas į pirmąjį prejudicinį klausimą

63. Atsakydamas į pirmąjį prejudicinį klausimą, manau, kad pavedimų nupirkti finansinių produktų, kuriuos valstybėje A gyvenantis vartotojas duoda valstybėje B įsisteigusiam bankui, remdamasis nuolatiniais verslo ryšiais su juo, teisinės pasekmės turi būti vertinamos *atsižvelgiant į teisę, kurią šalys nurodė sutartyje*, iš kurios kilo verslo ryšiai, net jei Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 1 dalies taikymo sąlygos yra įvykdytos po šios sutarties sudarymo ir pateikiant įvairius pavedimus.

C. Papildomos pastabos

64. Atsižvelgiant į mano pasiūlytą atsakymą į pirmąjį prejudicinį klausimą, antrojo ir trečiojo prejudicinių klausimų nagrinėti nebereikia. Vis dėlto, siekdamas išsamumo ir tuo atveju, jei Teisingumo Teismas nuspręstų nesivadovauti mano pasiūlytu atsakymu į pirmąjį prejudicinį klausimą, juos išnagrinėsiu.

[21] Žr. 2016 m. spalio 18 d. Sprendimą (C-135/15, EU:C:2016:774, 37 punktas).

1. Dėl antrojo prejudicinio klausimo

65. Antruoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar, teigiamai atsakius į pirmąjį klausimą, nagrinėjamu atveju taikytina Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 4 dalies a punkte numatyta išimtis. Pagal šią nuostatą reglamento 6 straipsnio 1 ir 2 dalys netaikomos paslaugų teikimo sutartims, kai paslaugos vartotojui turi būti teikiamos tik kitoje valstybėje, nei jo įprastos gyvenamosios vietos valstybė.

66. Nors pačioje šioje nuostatoje nėra sąvokos „paslaugų sutartis“ apibrėžties, akivaizdu, kad siekiant užtikrinti vartotojų apsaugą Sąjungos vidaus rinkoje reikia, jog ši sąvoka būtų aiškinama savarankiškai ir plačiai, atsižvelgiant į SESV 56 ir kitiems straipsniams aktualią ekonominę struktūrą, o ne remiantis valstybių narių sutarčių teise [22]. Taigi reikėtų taikyti požiūrį, panašų į tą, kuris buvo taikytas Teisingumo Teismo jurisprudencijoje dėl Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 dalies b punkto antros įtraukos, pakartotos Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 1 dalies b punkto antroje įtraukoje.

67. Taigi „paslaugų“ sąvoka apima bet kokią ekonominę veiklą, vykdomą kitų asmenų interesais [23], išskyrus atvejus, kai pirmenybė teikiama pareigai perduoti nuosavybės teisę į turtą [24]. Ši sąvoka apima platų paslaugų spektrą, įskaitant *finansines paslaugas* [25]. Pritariu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nuomonei, kad sutartis dėl vertybinių popierių pirkimo kliento sąskaita turėtų būti laikoma *paslaugų teikimo sutartimi*, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 4 dalies a punktą. Vadinasi, nagrinėjama sutartis patenka į šios nuostatos materialinę taikymo sritį.

68. Be to, pagal šią nuostatą reikalaujama, kad paslaugos vartotojui būtų teikiamos „tik kitoje valstybėje nei jo įprastos gyvenamosios vietos valstybė“. Tokios išimties priežastis apibendrinti galima, kaip nurodyta toliau. Šioje nuostatoje aprašytomis aplinkybėmis vartotojas negali pagrįstai tikėtis, kad, nukrypstant nuo bendrųjų taikytinos teisės nustatymo taisyklių, bus taikoma jo įprastos gyvenamosios vietos šalies teisė, nes sutartis *yra glaudžiau susijusi su šalimi, kurioje gyvena kita sutarties šalis*, net jeigu paslaugų teikėjas reklamavo arba pardavinėjo paslaugą šalyje, kurioje gyvena vartotojas [26].

69. Taigi kyla klausimas, kokiomis ypatybėmis turi pasižymėti aptariamos paslaugos, kad jas būtų galima laikyti „tik“ teikiamomis konkrečioje valstybėje narėje. Teisingumo Teismas šį klausimą nagrinėjo byloje *Verein für Konsumenteninformation*, ir nusprendė, kad siekiant nustatyti, ar ši išimtis taikytina, „reikia patikrinti, ar iš *paties paslaugų, dėl kurių susitarta, pobūdžio* matyti, kad jos, kaip visuma, gali būti teikiamos tik kitoje nei vartotojo įprastinės gyvenamosios vietos valstybėje“ [27]. Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo, kad „[j]eigu, kaip numatyta pagrindinėje byloje nagrinėjamose sutartyse, paslaugų teikimo vieta yra kitoje valstybėje nei ta, kurioje jas gauna vartotojas, turi būti laikoma, kad paslaugos teikiamos „tik“ kitoje nei vartotojo įprastinės gyvenamosios vietos valstybėje narėje, tik tuo atveju, jeigu

[22] G.-P. Calliess, *Rome Regulations: Commentary* (Calliess, Gralf-Peter/Moritz Renner), 3-as leidimas, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn 2020, 6 straipsnio 60 punktas, p. 192.

[23] Žr. 2016 m. liepos 14 d. Sprendimą *Granarolo* (C-196/15, EU:C:2016:559, 37 punktas).

[24] P. Mankowski, *Brussels Ibis Regulation: Commentary* (Magnus, Ulrich/Mankowski, Peter), 1-as leidimas, Sellier European Law Publishers, Kelnas, 2016, 7 straipsnio 97 ir paskesni punktai.

[25] R. Schulze, *Bürgerliches Gesetzbuch*, 12-as leid., Nomos, Baden Badenas, 2024, 6 straipsnis Rom I-VO, 7 punktas; P. Mankowski, *Brussels Ibis Regulation: Commentary* (Magnus, Ulrich/Mankowski, Peter), 1-as leidimas, Sellier European Law Publishers, Kelnas, 2016, 7 straipsnio 114 punktas, p. 201.

[26] M. McParland, *The Rome I Regulation on the Law Applicable to Contractual Obligations*, Oksfordas 2015, p. 554, 12 punktas, p. 198.

[27] 2019 m. spalio 3 d. Sprendimas (C-272/18, EU:C:2019:827, 51 punktas). Išskirta mano.

vartotojas *neturi jokios galimybės gauti šių paslaugų savo gyvenamosios vietos valstybėje, t. y. tam, kad jas gautų, jis turi vykti į užsienį*“ [28]. Kitaip tariant, tai turi būti paslaugos, kurios dėl savo pobūdžio gali būti teikiamos tik tam tikroje vietoje.

70. Manau, kad nagrinėjamu atveju šios sąlygos nėra įvykdytos, nes iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad, pirma, bankas, remdamasis su AY sudaryta sutartimi, atidarė vertybinių popierių depozitinę ir atsiskaitomąją sąskaitas Austrijoje, o vėliau, vykdydamas AY ir AY vardu pateiktus pavedimus, įsigijo finansinių produktų, kurie buvo įskaityti į AY sąskaitas. Antra, AY galėjo nuotoliniu ryšiu (telefonu, el. paštu) iš Italijos pateikti pavedimus dėl pirkimo. Pasak prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo, AY taip pat galėjo prisijungti prie banko interneto svetainės anglų kalba ir joje peržiūrėti savo sąskaitas. Galiausiai tas teismas daro prielaidą, kad bankas taip pat pateikė AY informaciją apie jo pavedimų vykdymą. Taigi galima teigti, kad *AY*, kaip vartotojas, *galėjo naudotis banko paslaugomis iš bet kurios vietos*. Vadinasi, tokiomis aplinkybėmis Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 4 dalies a punktas netaikytinas.

71. Dėl šioje išvadoje išdėstytų priežasčių siūlau į antrąjį prejudicinį klausimą atsakyti, kad Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 4 dalies a punkte numatyta išimtis netaikoma, kai bankas pagal sutartį atidaro sąskaitas kitoje valstybėje narėje gyvenančiam vartotojui ir paskui vykdydamas vartotojo pavedimus šio vartotojo nurodymu perka finansinius produktus ir juos įrašo į šias sąskaitas, įskaitant atvejus, kai šie pavedimai pateikiami (taip pat) nuotoliniu ryšiu.

2. Dėl trečiojo prejudicinio klausimo

72. Trečiuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar taikytinos teisės pasirinkimo sąlyga turi būti laikoma „nesąžininga“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalį, kai po sutarties sudarymo įvykdomos Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio taikymo sąlygos, nes sudarant šią sutartį vartotojo dėmesys nebuvo atkreiptas į šios nuostatos 2 dalies teisines pasekmes.

73. Klausimas susijęs su Reglamento Nr. 593/2008 ir Direktyvos 93/13 santykiu, kurį Teisingumo Teismas jau turėjo progą nagrinėti Sprendime *Verein für Konsumenteninformation* [29]. Jame Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Sąjungos teisės aktai iš esmės leidžia nustatyti taikytinos teisės pasirinkimo sąlygas. Šio reglamento 6 straipsnio 2 dalyje numatyta šalių galimybė susitarti dėl vartojimo sutarčiai taikytinos teisės, jeigu suteikiama apsauga, kurią vartotojas turi pagal savo teismo buvimo vietos teisės nuostatas, nuo kurių negalima nukrypti susitarimu [30].

74. Teisingumo Teismas pažymėjo, kad iš anksto parengta taikytinos teisės pasirinkimo sąlyga, pagal kurią pasirenkama verslininko buveinės valstybės narės teisė, yra nesąžininga tik jeigu dėl jos tekstui ar kontekstui būdingų ypatumų atsiranda ryškus neatitikimas tarp šalių teisių ir pareigų. Visų pirma nesąžiningą tokios sąlygos pobūdį gali lemti formuluotė, neatitinkanti Direktyvos 93/13 5 straipsnio reikalavimo pateikti ją aiškia ir suprantama kalba. Šis reikalavimas, atsižvelgiant į tai, kad vartotojo padėtis yra mažiau palanki nei verslininko, be kita ko, dėl informacijos lygio, turi būti suprantamas plačiai [31].

[28] 2019 m. spalio 3 d. Sprendimas *Verein für Konsumenteninformation* (C-272/18, EU:C:2019:827, 52 punktas). Išskirta mano.

[29] 2016 m. liepos 28 d. Sprendimas (C-191/15, EU:C:2016:612).

[30] Žr. 2016 m. liepos 28 d. Sprendimą *Verein für Konsumenteninformation* (C-191/15, EU:C:2016:612, 66 punktas).

[31] 2016 m. liepos 28 d. Sprendimą *Verein für Konsumenteninformation* (C-191/15, EU:C:2016:612, 67 ir 68 punktai).

75. Be to, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad jeigu sąlygos pasekmes lemia imperatyvios teisės aktų nuostatos, labai svarbu, kad verslininkas apie jas informuotų vartotoją. Toks yra Reglamento 593/2008 6 straipsnio 2 dalies, kurioje numatyta, kad pasirinkta taikytina teisė negali atimti iš vartotojo apsaugos, teikiamos nuostatų, nuo kurių negalima nukrypti susitarimu pagal teisę, kuri būtų taikoma nepasirinkus teisės, atvejis [32]. Taigi Teisingumo Teismas nusprendė, kad sąlyga yra nesąžininga, jeigu ji klaidina vartotoją, kai jam sudaromas įspūdis, kad sutarčiai taikoma tik šios valstybės narės teisė, ir jis neinformuojamas apie tai, kad pagal šią nuostatą jam taip pat suteikiama apsauga, jam užtikrinama pagal imperatyvias teisės, kuri būtų taikoma nesant šios sąlygos [33], t. y. jo įprastinės gyvenamosios vietos valstybės teisės, nuostatas [34].

76. Visgi svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nagrinėjamoje byloje susidūrė su ypatinga situacija, t. y. *su galimu vėlesniu* sutarčiai *taikytinos teisės pasikeitimu* dėl verslininko veiksmų, remiantis Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 1 dalies b punktu. Taigi kyla klausimas, ar vartotojo apsauga nuo nesąžiningos sąlygos pagal Direktyvą 93/13 gali būti numatyta tokiomis aplinkybėmis, o, atsižvelgiant į atsakymą, kurį ketinu pateikti į pirmąjį prejudicinį klausimą [35], tai yra tik *hipotetinis atvejis*.

77. Vis dėlto, net jei būtų pripažinta, kad galimai pasikeitė šalių iš pradžių pasirinkta teisė dėl to, kad vėliau buvo įvykdytos Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 1 dalyje nustatytos sąlygos (aš taip nemanau), vartotojų apsauga dabar būtų užtikrinama pagal jo įprastos gyvenamosios vietos valstybės teisę, pasirinkta teisė nebebūtų taikoma, o vartotojų apsauga pagal šio reglamento 6 straipsnio 2 dalies antrą sakinį netektų prasmės.

78. Bet kuriuo atveju į klausimą, ar vartojimo sutartyje numatyta taikytinos teisės pasirinkimo sąlyga yra nesąžininga nagrinėjamos bylos aplinkybėmis, reikia atsakyti neigiamai. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui klausimas kyla ne dėl šios sąlygos galiojimo sutarties pasirašymo metu, bet dėl jos galiojimo tuo metu, kai praėjus keleriems metams po šios sutarties pasirašymo įvykdomos Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio taikymo sąlygos. Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad sutarties sąlygos nesąžiningumas pagal Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalį turi būti vertinamas atsižvelgiant į *atitinkamos sutarties sudarymo momentą*, visas aplinkybes, kurias verslininkas galėjo žinoti tuo momentu ir kurios galėjo paveikti paskesnį jos vykdymą, nes sutarties sąlyga gali lemti šalių teisių ir pareigų neatitikimą, kuris atsiranda tik vykdant sutartį [36].

79. Vadinasi, tai, ar verslininkas laikosi Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalyje ir 5 straipsnyje numatyto skaidrumo reikalavimo, turi būti vertinama *atsižvelgiant į informaciją*, kurią šis verslininkas *turėjo sutarties* su vartotoju *sudarymo dieną* [37]. Šiuo klausimu laikausi nuomonės, kad, nesant pagrindo manyti priešingai, reikia laikytis požiūrio, jog bankas neturėjo objektyvaus pagrindo manyti, kad ateityje gali pasikeisti sutarčiai taikytina teisė ir kad dėl to buvo būtina informuoti AY. Vertinant iš šios perspektyvos, manau, kad negali būti priekaištaujama bankui už tai, kad nevykdo savo prievolės užtikrinti skaidrumą.

[32] 2016 m. liepos 28 d. Sprendimas *Verein für Konsumenteninformation* (C-191/15, EU:C:2016:612, 69 punktas).

[33] Žr. 2016 m. liepos 28 d. Sprendimą *Verein für Konsumenteninformation* (C-191/15, EU:C:2016:612, 71 punktas).

[34] Žr. 2023 m. rugsėjo 14 d. Sprendimą *Club La Costa ir kt.* (C-821/21, EU:C:2023:672, 74 punktas).

[35] Žr. šios išvados 63 punktą.

[36] Žr. 2020 m. liepos 9 d. Sprendimą *Ibercaja Banco* (C-452/18, EU:C:2020:536, 48 punktas).

[37] Žr. 2020 m. liepos 9 d. Sprendimą *Ibercaja Banco* (C-452/18, EU:C:2020:536, 49 punktas). Išskirta mano.

80. Taip pat neaišku, kokiais Sąjungos teisės aktais remiantis, be bendros pareigos paslaugų srityje teikti informaciją apie sutarties sąlygų, susijusių su sutarčiai taikytina teise, buvimą [38], verslininkas šiuo atveju būtų įpareigotas įspėti vartotoją apie galimą taikytinos teisės pasikeitimą. Tai visų pirma susiję su tiksliomis teisinėmis pasekmėmis, kurias lemia Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 2 dalies taikymas kartu su imperatyviomis nacionalinės teisės nuostatomis, nes norint įvykdyti tokią pareigą reikėtų atlikti sudėtingą teisinį situacijos vertinimą [39]. Tačiau pareiga suteikti informaciją vartotojui negali būti suprantama kaip bendra verslininko pareiga teikti teisines konsultacijas, ypač kai kalbama apie neapibrėžtus įvykius.

81. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, manau, kad į trečiąjį prejudicinį klausimą reikia atsakyti taip, kad taikytinos teisės pasirinkimo sąlyga nelaikytina nesąžininga, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalį, kai po sutarties sudarymo įvykdomos Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio taikymo sąlygos, nes sudarant šią sutartį vartotojo dėmesys nebuvo atkreiptas į šios nuostatos 2 dalies teisines pasekmes.

VI. Išvada

82. Atsižvelgdamas į visus išdėstytus argumentus, siūlau Teisingumo Teismui į *Oberster Gerichtshof* (Aukščiausiasis Teismas, Austrija) pateiktus klausimus atsakyti taip:

pavedimų nupirkti finansinių produktų, kuriuos valstybėje A gyvenantis vartotojas duoda valstybėje B įsisteigusiam bankui, remdamasis nuolatiniais verslo ryšiais su juo, teisinės pasekmės turi būti vertinamos atsižvelgiant į šalių sutartyje, iš kurios kilo verslo ryšiai, nurodytą teisę, net jei po šios sutarties sudarymo 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės („Roma I“) 6 straipsnio 1 dalies taikymo sąlygos yra įvykdytos ir buvo įvykdytos pateikiant atskirus pavedimus.

[38] Pagal 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/123/EB dėl paslaugų vidaus rinkoje (OL L 376, 2006, p. 36) 22 straipsnio 1 dalies g punktą valstybės narės užtikrina, kad teikėjai teiktų gavėjui informaciją apie „teikėjo taikomų sutarties sąlygų, jei tokių yra, susijusių su sutarčiai taikoma teise ir (arba) kompetentingais teismais, buvimą“. Vis dėlto pagal šios direktyvos 2 straipsnio 2 dalies b punktą finansinėms paslaugoms minėta direktyva netaikoma.

[39] G. Rühl, „The Unfairness of Choice-of-Law Clauses, Or: The (Unclear) Relationship of Art. 6 Rome I Regulation and the Unfair Terms in Consumer Contracts Directive“, *Common Market Law Review*, 55, 2018, 219 ir paskesni p., pabrėžiamas šios nuostatos sudėtingumas, dėl kurio kyla problemų net teisininkams. Pasak autoriaus, Teisingumo Teismo jurisprudencija neturėtų būti suprantama taip, kad verslininkas privalo išvardyti visas vartotojo gyvenamosios vietos valstybės nuostatas, kurios turi viršenybę prieš pasirinktą teisę.